

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องศิขริน - เทวinta ของโลภาค สุวรรณ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎแห่งกรรม
2. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎแห่งกรรม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม มีผู้รู้หลายท่านได้ให้คำอธิบายไว้ ดังนี้

ความหมายของกรรม

สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2498 - 2499 : 94 - 95) อธิบายความหมายของกรรมไว้ว่า กรรม แปลว่า การกระทำ หมายความว่า กริยาที่แสดงออกโดยความตั้งใจ ตั้งใจทำเรียกว่า กายกรรม ตั้งใจพูด เรียกว่า วาจากรรม ตั้งใจคิด เรียกว่า มโนกรรม กริยาที่เป็นฝ่ายดีเรียกว่า กุศลกรรม เป็นฝ่ายชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม เป็นฝ่ายไม่ดี ไม่ชั่ว เรียก อัมภยากตกรรม กรรมนี้เป็นของผู้ทำ ตามลักษณะที่ทำ ท่านรวมผลของกรรมไว้ดังนี้ กรรมดำให้ผลดำ กรรมขาวให้ผลขาว กรรมไม่ดำไม่ขาวให้ผลไม่ดำไม่ขาว กรรมบริสุทธิ์ให้ผลบริสุทธิ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 หมวด ตามระยะเวลาที่ให้ผล

หมวดที่ 1 ให้ผลตามคราว เป็นกรรมที่ให้ผลทันตา เรียก ทิสฺสิตฺตม เวทณียกรรม กรรมที่ให้ผลต่อเนื่อง เมื่อเปลี่ยนสภาวะแล้ว เรียก อุปปัชเวทณียกรรม กรรมที่ให้ผลสืบต่อกันไปตามลำดับเรียก อปรปรเวทณียกรรม และกรรม

หมวดที่ 2 ให้ผลตามกิจ ตามหน้าที่ กรรมที่แต่งให้เกิด เรียก ชนกกรรม

กรรมที่สนับสนุนเรียก อุปถัมภกกรรม กรรมที่บีบคั้นเรียก อุปปีฬกกรรม และกรรมที่ตัดรอน เรียก อุปฆาตกรรม

หมวดที่ 3 ให้ผลตามลำดับ กรรมหนักให้ผลก่อนทันตาเห็น เรียก ครุกรรม กรรมที่ทำจนเคยชิน เรียก อาจิณกรรม กรรมเมื่อใกล้จะตาย เรียก อาลัยกรรม และกรรมที่สักว่าทำ เรียก กกัตตากรรม

ปิ่น มุทุกันต์ (2510 : 187) ได้กล่าวถึงกรรมว่า กรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่แสดงออกจากตัวเราได้แก่ การทำ การพูด การคิด กรรม มีความหมายกลาง ๆ คือ การกระทำเฉย ๆ ถ้าทำ พูด คิด ในทางดีก็เป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม แต่ถ้าทำ พูด คิด ในทางไม่ดีก็เป็นกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม และถ้าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไม่ชั่ว คือ เป็นกลาง ๆ เรียกว่า อัมยาคตกรรม

พระราชาวรมณี (2518 : 54) กล่าวถึงความหมายของกรรมไว้ว่า กรรม หมายถึง การกระทำ ที่ประกอบด้วยเจตนาดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ประกอบด้วย กายกรรม (กรรมทำด้วยกาย หรือ การกระทำทางกาย) วจีกรรม (กรรมทำด้วยวาจา หรือ การกระทำด้วยวาจา) และมโนกรรม (กรรมทำด้วยใจ หรือ การกระทำทางใจ)

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2522 : 44) ได้ให้ความหมายของกรรมไว้ว่า กรรมในภาษาพูดในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ทำให้ไม่พอใจ สิ่งที่ทำให้เกิดความคับแค้นใจ ในสำนวนของนักแปลมคธ หรือบาลีเป็นไทย "กรรม" หมายถึง การกระทำ เป็นคำกลาง ๆ ถ้าทำดีก็เป็นกุศลกรรมถ้าทำชั่วก็เป็นอกุศลกรรม

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ (2524 : 16 - 17) ได้กล่าวถึงเรื่องกรรมในหนังสือหลักพุทธศาสนาเถรวาท - มหายาน ไว้ดังนี้

เรื่องกรรมในพุทธศาสนาเป็นเรื่องราวนิสhtarมาก และเป็นเรื่องเข้าใจยาก พุทธศาสนาถือว่าหลักกรรมสำคัญที่สุด เพราะเป็นวิถีทางอธิบายเรื่องความเป็นมา และความแตกต่างของชีวิตคนเราได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่น

เช่น เรื่องที่พระเจ้าหรืออำนาจเหนือเข้ามาช่วย ขอบเขตเรื่องหลักกรรมก็มีเพียงว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดีและชั่วทั้งสองเป็นเรื่องของกิเลสมากหรือกิเลสน้อย ผู้ที่ไม่มีกรรมดีและกรรมชั่วหรือผู้ที่พ้นจากกรรมดีและกรรมชั่ว แล้วก็คือ ผู้พ้นจากกิเลสที่เรียกว่าพระอรหันต์หรือพระอริยบุคคลชั้นสูงสุด การจะรู้แจ้งหรือเข้าใจความสลับซับซ้อนเรื่องกรรมนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าไม่ใช่เป็นวิสัยของคนธรรมดาหรือแม้แต่ของพระอริยเจ้าบางประเภท แต่เป็นพุทธวิสัย คือ พระพุทธเจ้าผู้ซึ่งทรงมีความสามารถสูงส่งเท่านั้นที่จะเข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 12) ได้ให้ความหมายของกรรมไว้ว่ากรรมคือ การกระทำที่ส่งผลร้ายมายังปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปยังอนาคต

พระราชาวรมณี (2525 : 157 - 160) ได้ให้ความหมายและประเภทของกรรมไว้ว่า

กรรม แปลตามศัพท์ว่าการทำงาน หรือการกระทำ แต่ในทางธรรมต้องจำกัดความจำเพาะลงไปว่าหมายถึง การกระทำที่ประกอบไปด้วยความจงใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรมในความหมายทางธรรม

พยอม ธรรมบุตร (2526 : 12 - 13) ได้กล่าวถึงกรรมไว้ว่า กรรมคือ การกระทำในทางธรรม หมายถึง การกระทำที่เป็นไปด้วยความจงใจ คือ ประกอบด้วยเจตนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า "ภิกษุทั้งหลายเจตนานั้นเองเราเรียกว่ากรรม บุคคลจงใจแล้วจึงกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ"

เตือน คำดี (2534 : 91 - 96) กล่าวถึงเรื่องกรรม ไว้ดังนี้

กรรม แปลว่า การกระทำ แต่ตามหลักพุทธปรัชญาแล้ว การกระทำที่จะจัดเป็นกรรมและมีผลทางศีลธรรมนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยความจงใจหรือมีความจงใจในการกระทำ จัดเป็นกรรมเกิดได้ 3 ทาง คือ ทางกายเรียกว่ากายกรรม ทางวาจา เรียกว่า วาจากรรม และทางใจ เรียกว่า มโนกรรม ที่จัดเป็นกรรมจะต้องมีใจเข้าไปประกอบด้วยเสมอไป นั่นก็คือ ต้องมีเจตนาในการ

กระทำ ส่วนการกระทำทางใจนั้นล้าหลังความจงใจทางใจอย่างเดียวก็นับเป็นกรรมได้

ประเวศ ณ เชียงใหม่ (2537 : คำนำ) ให้ความหมายของกรรมไว้ว่า กรรมคือ การกระทำ ซึ่งมีทั้งกรรมดี และกรรมชั่ว เรากระทำกรรมเช่นใดไว้ ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นอย่างยุติธรรมที่สุดดังสุภาษิต "หวานพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น" หรือ "ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว" อันนี้เป็นหลักการกว้าง ๆ ของ "กฎแห่งกรรม" เหตุที่ทำให้มนุษย์ทุกคนเกิดมาแตกต่างกัน ทั้งในด้านรูปร่างหน้าตาแต่จะเป็นชาติไหนนั้น ไม่มีใครสามารถจะหยั่งรู้ได้ เพราะแต่ละคนล้วนเคยเกิด แก่ เจ็บ ตาย มาไม่รู้จักก็ภพก็ชาติ เวียนเกิด เวียนตาย อยู่ในห้วงแห่งวัฏฏสงสารไม่รู้จักจบสิ้น

ความหมายของกฎแห่งกรรม

จากท่านผู้รู้ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ไว้ดังนี้

เลฎฐิยร พันธรังษี (2511 : 255) กล่าวถึงพุทธปรัชญาในเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักพุทธศาสนาไว้ว่า กฎแห่งกรรมนั้น คนเป็นอันมากยังเห็นว่าเป็นสิ่งธรรมดา จนเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยาก เห็นอะไรเป็นกฎแห่งกรรมไปหมด ที่จริงความหมายของกรรม ยากที่จะกำหนดได้เหมือนกัน ผู้ที่เข้าใจกฎของกรรม ได้ดีจำเป็นต้องพิจารณาถึงเรื่องเหตุผลให้ถ่องแท้เป็นเบื้องต้น

สุเมธ เมธาวิทยกุล (2532 : 30 - 33) กล่าวถึงกฎแห่งกรรมในศาสนาเปรียบเทียบว่า กรรม คือ การกระทำที่เป็นคำที่มีความหมายกลาง ๆ ถ้าทำดีเป็นกุศลกรรม ถ้าทำชั่วเป็นอกุศลกรรม กรรมเป็นการแสดงออกของสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วโดยกระบวนการของปัจจัยสมุปบาท เช่น ลัทธิ และคน เป็นต้น แต่พระพุทธเจ้าทรงหมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่มีเจตนาเท่านั้น ผลของการกระทำของคนเรา ทำให้เกิดผลลัทธิต่อตนเองและคนอื่น ดังนั้นกฎแห่งกรรมจึงเป็นระบบแห่งเหตุ - ผล คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลของการกระทำ เมื่อทำ

เหตุแล้วผลย่อมมีแน่นอนแก่ผู้หรือสิ่งที่ถูกกระทำและจะมีแรงโต้ตอบสะท้อนกลับมา
ยังต้นเหตุ คือ ตัวผู้กระทำ เป็นกฎธรรมชาติที่ตายตัว นอกเสียจากจะมีปัจจัย
อย่างอื่นมาทำให้เปลี่ยนทิศทางออกของแรงกรรมเท่านั้น

เดือน คำดี (2534 : 90 - 91) ได้กล่าวถึงกฎแห่งกรรมไว้ว่า
กฎแห่งกรรมแยกพิจารณาได้ 2 ประเด็น ดังนี้ คือ

1. กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎธรรมชาติ ในแง่นี้พุทธปรัชญาอธิบาย
กฎแห่งกรรม ในฐานะเป็นกฎแห่งเหตุและผล คือ กฎธรรมชาติ อธิบายว่า ทุก
สิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น เป็นไปในสากลจักรวาลจึงเกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัยใน
ธรรมชาติล้วน เมื่อแตกดับหรือเสื่อมสลายไป ก็มีเหตุปัจจัยทำให้แตกดับ ไม่มีสิ่ง
ใดที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่เปลี่ยนแปลง และแตกดับไปโดยปราศจากเหตุปัจจัย กฎแห่ง
เหตุปัจจัย ในธรรมชาติก็คือ กฎแห่งเหตุและผล เพราะฉะนั้นกฎแห่งกรรมในฐานะ
เป็นกฎแห่งเหตุและผล ก็คือ กฎธรรมชาติ

2. กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม กฎแห่งกรรมในประเด็น
นี้ คือ กฎธรรมชาติแต่ใช้ในความหมายที่แคบกว่า กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎ
ธรรมชาติ ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต กฎแห่งกรรมในฐานะ
เป็นกฎทางศีลธรรมมีหลักการกว้าง ๆ ตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า บุคคล
หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้กระทำความดีย่อมได้รับผลดี ผู้กระทำความ
ชั่วย่อมได้รับผลชั่ว

ประเภทของกรรม

พระราชมุนี (2525 : 159 - 160) กล่าวถึงประเภทของกรรม
ไว้ดังนี้

กรรมนั้น เมื่อจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ ย่อมแบ่ง
เป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล การกระทำที่ไม่ดี หรือกรรมชั่ว

หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ และโมหะ

2. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คืออโลภะ อโทสะ และอโมหะ

แต่ถ้าจำแนกตามทวารคือทางที่ทำความกรรม หรือทางแสดงออกของกรรม จัดเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กายกรรม กรรมทำด้วยกาย หรือการกระทำทางกาย
2. วาจากรรม กรรมทำด้วยวาจา หรือการกระทำทางวาจา
3. มโนกรรม กรรมทำด้วยใจ หรือการกระทำทางใจ

เมื่อจำแนกให้ครบตามหลักสองข้อที่กล่าวมาแล้ว ก็จะมีกรรมรวมทั้งหมด 6 อย่างคือ กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม แต่ละอย่างที่เป็นอกุศลกับกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมแต่ละอย่างที่เป็นกุศล

อีกอย่างหนึ่ง ท่านจำแนกกรรมตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบากหรือการให้ผล จัดเป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรรมดำ มีวิบากดำ ได้แก่ กายสังขาร วาจาสังขาร และมโนสังขาร ที่มีการเบียดเบียน
2. กรรมขาว มีวิบากขาว ได้แก่ กายสังขาร วาจาสังขาร และมโนสังขารที่ไม่มีการเบียดเบียน
3. กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำทั้งขาว ได้แก่ กายสังขาร วาจาสังขาร และมโนสังขาร
4. กรรมไม่มีดำไม่มีขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ได้แก่ เจตนาเพื่อละกรรมทั้งสามอย่างข้างต้น หรือว่าโดยองค์ธรรม ได้แก่ โพชฌงค์ 7 หรือมรรคมีองค์ 8

พยอ ม ธรรมบุตร (2526 : 12 - 13) กล่าวถึงประเภทของกรรม แบ่งได้ดังนี้

กรรมจำแนกตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ และตามธรรมชาติแบ่งเป็น 2

ประเภท ดังนี้ คือ

1. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล การกระทำที่ไม่ดี กรรมชั่ว ได้แก่ การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ และโมหะ

2. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี กรรมดี ได้แก่ การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ

กรรมจำแนกทางทวารหรือทางที่ทำการหรือทางแสดงออกของกรรม จัดแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

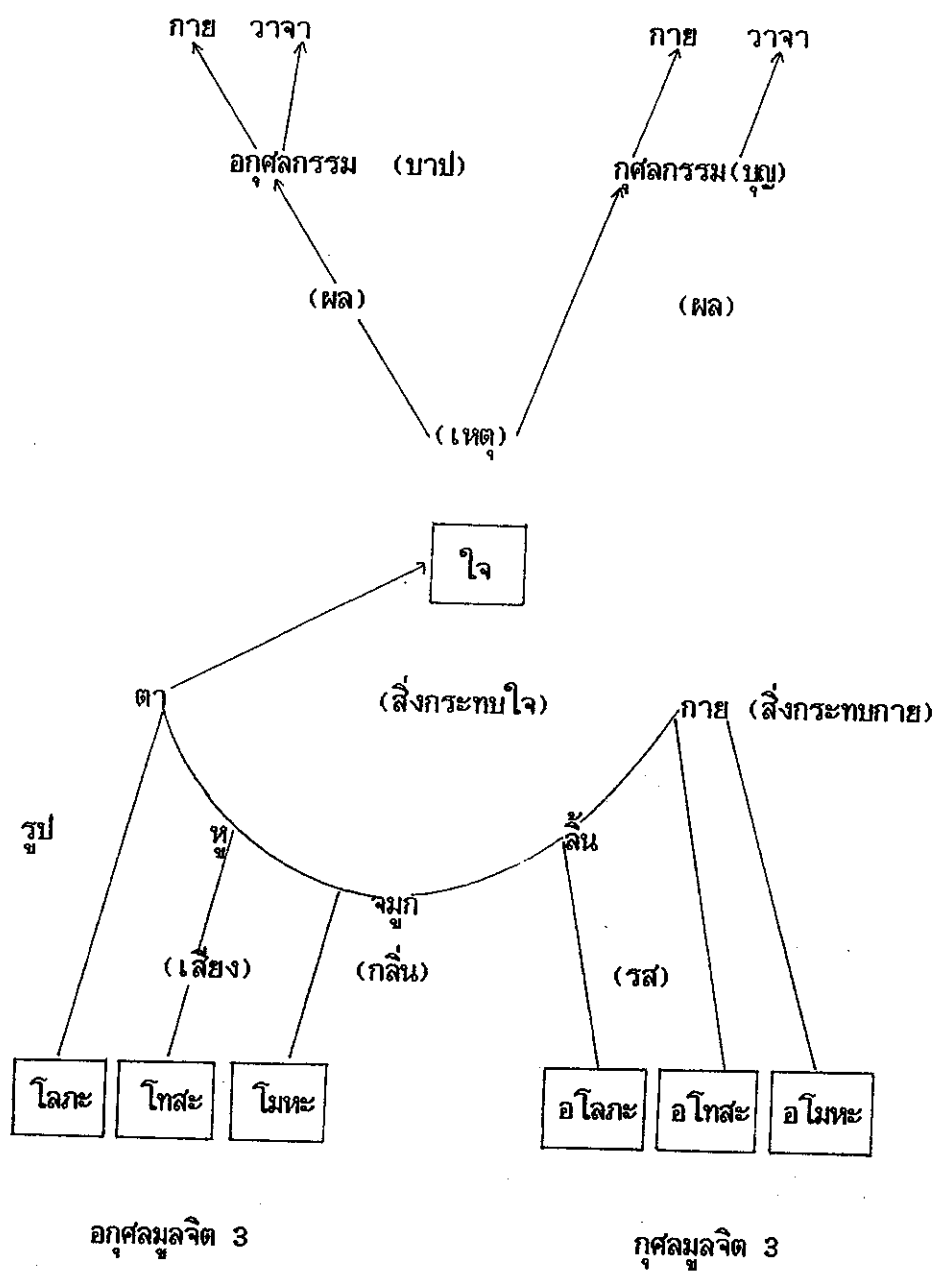
1. กายกรรม การกระทำทางกาย

2. วาจากรรม การกระทำทางวาจา

3. มโนกรรม การกระทำทางใจ

ในบรรดากรรมทั้ง 3 ประเภทนี้ มโนกรรมเป็นกรรมที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นคนคิด แล้วจึงพูด จึงทำ คือ แสดงออกทางกายวาจา มโนกรรมมีผลกว้างขวางและรุนแรงที่สุดเพราะมโนกรรมย่อมรวมถึง ความเชื่อ ความเห็น ทฤษฎี แนวความคิด ค่านิยม ซึ่งจะเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของแต่ละคน ความเป็นไปในชีวิตของคนและคติความเชื่อ ค่านิยมของสังคมทั้งหมด เมื่อเชื่อ เห็น นิยมอย่างไร ก็คิดการพูดจาสั่งสอนชักชวนให้ทำการต่าง ๆ ไปตาม ที่นิยม ถ้ามีความเห็นที่ผิดก็ชักชวนกันทำผิดไปหมด ถ้าเห็นถูกก็ชักชวนกันทำถูกต้อง ๆ กันดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ แสดงการจำแนกกรรม (พยอม ธรรมบุตร. 2526 : 13)

สุเมธ เมธาวิทยกุล (2532 : 31 - 3) ได้กล่าวถึงประเภทของ
กรรมกรรมในพระพุทธศาสนา จำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

กุศลกรรมบถ ได้แก่

1. กายสุจริต คือ การกระทำดีทางกาย 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจาก
การฆ่า การเบียดเบียนสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ (ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของ
ผู้อื่น) และเว้นจากการประพฤติดีประเวณี

2. วาสุจริต คือ การกระทำดีทางวาจา 4 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการ
พูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูด
เพื่อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ

3. มโนสุจริต คือ การนึกคิดในทางที่ดี 3 อย่าง ได้แก่ ไม่คิดโลภ
อยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น และมีความเห็นชอบตามทำนองคลอง
ธรรม

อกุศลกรรมบถ ได้แก่

1. กายทุจริต คือ การกระทำชั่วทางกาย 3 อย่าง ได้แก่ การฆ่า
เบียดเบียนสัตว์ การละเมิดกรรมสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น และการประพฤติดี
ประเวณี

2. วาทุจริต คือ การกระทำชั่วทางวาจา 4 อย่าง ได้แก่ การพูดเท็จ
การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพื่อเจ้อเหลวไหล

3. มโนทุจริต คือ การนึกคิดในทางไม่ดี 3 อย่าง ได้แก่ โลภอยากได้
ของผู้อื่น คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น และมีความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

ในกุฏกุโรวาทสูตร มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ และในกรรมมรรค
อังกุตตรนิกาย จตฺกนิบาต พระพุทธเจ้าทรงจำแนกกรรมไว้ 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรรมดำ คือ อกุศลกรรมอันเกิดจากอกุศลเจตนา 3 ประเภท
ดังนี้ คือ

1.1 กายทุจริต การประพฤติกว้างทางกาย

- 1.2 วจิตุจริต การประณัติชั่วทางวาจา
- 1.3 มโนทุจริต การประณัติชั่วทางใจ
2. กรรมขาว คือ กุศลกรรมอันเกิดจากกุศลเจตนา 3 ประเภท ดังนี้
 - 2.1 กายสุจริต การประณัติดีทางกาย
 - 2.2 วจิตุจริต การประณัติดีทางวาจา
 - 2.3 มโนสุจริต การประณัติดีทางใจ
3. กรรมทั้งดำทั้งขาว คือ การกระทำทั้งดีและชั่ว อันเกิดจาก กุศลเจตนาและอกุศลเจตนาในคราวเดียวกัน (ปนกันหรือติดต่อกัน)
4. กรรมไม่ดำไม่ขาว คือ การกระทำที่เกิดจากเจตนาที่จะละ กรรมทั้งดำทั้งขาว ซึ่งเป็นเจตนาที่ก่อให้เกิดกรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้น จากทุกข์โดยสิ้นเชิง กรรมประเภทนี้ได้แก่ มรรคมืองค์แปด

ผลของกรรม

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2526 : 19 - 20) ได้บรรยายแก่นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "คนไทยมีความเชื่ออย่างไรในเรื่องกรรม" เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2521 ในทัศนคติเรื่องกรรมไว้สรุปได้ดังนี้

การที่คนไทยเชื่ออย่างไรในเรื่องกรรมนั้น เสนอข้อสังเกต คือ

1. จากการแสดงออกทางวาจาหรือท่าทีที่คนหากล่าวถึงกรรม เรามักจะได้ยินได้ฟัง คำพูด คำสอน คำพังเพย ซึ่งบางทีก็เป็นคำอุทาน อันสื่อถึงเจตคติที่คนไทยมีต่อกรรมเช่น ชาตินี้ฉันมีกรรม โช้เอ๋ยกรรมของกูแท้ ๆ กรรมของสัตว์ อย่าคิดอะไรให้มากเลยถือเสียว่าเป็นกรรมก็แล้วกัน เป็นต้น
2. จากการแสดงออกทางการกระทำ จะเห็นได้ว่า คนไทยส่วนใหญ่ยึดถือการทำบุญให้ทาน ตรวจน้ำอโหสิ การขอขมา การบนบานศาลกล่าวต่าง ๆ เป็นต้น อันสะท้อนให้เห็นว่า ที่เขาทำการต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นผลจากความเชื่อ

ความเข้าใจขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับการกระทำนั้น ๆ อย่างแน่นอน

จากคำพูดและการกระทำในข้อ 1 และ 2 ดังกล่าวแสดงว่า คนไทย ส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องกรรม สรุปได้ 6 ประการ ดังนี้ คือ

1. เชื่อว่ากรรมเป็นผลของการกระทำในชาติก่อน
2. ผลของการกระทำนั้น เป็นฝ่ายไม่ติดอย่างเดียว
3. เรื่องของกรรมเป็นเรื่องแก้ไขไม่ได้ จะต้องเป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง
4. กรรมจะต้องให้ผลแน่ ๆ ไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า
5. คนเราต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่น้อยกว่าหนึ่งชาติ และคนเดียวกันนี้เป็นผู้เสวยกรรมที่ทำไว้แต่ชาติ
6. เรื่องของกรรม ขึ้นอยู่กับการบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก อย่างที่เรียกว่าพรหมลิขิต

สุเมธ เมธาวิทยกุล (2532 : 33) กล่าวถึงการให้ผลของกรรม ตามนัยกุกกุโรวาทสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. กรรมดำมีผลดำ คือ ผลของกรรมชั่วจะส่งผลให้ผู้กระทำได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน ประสบภัยพิบัติ อุบัติเหตุ เจ็บไข้ได้ป่วย หลังจากสิ้นชีวิตไปแล้วจะเกิดในภพที่เสวยผลกรรมที่เป็นทุกข์ หรือเกิดในอบายภูมิ 4 ได้แก่ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เปรต สัตว์นรก และอสุรกาย
2. กรรมขาวมีผลขาว คือ ผลของกรรมที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับความสุขความเจริญในชีวิตหลังจากสิ้นชีวิตแล้ว จะไปเกิดเสวยผลดีในสุคติโลก และสวรรค์
3. กรรมทั้งดำและขาว มีผลทั้งดำและขาว คือ ผลของกรรมที่ให้ผลทั้งสุขทั้งทุกข์พร้อม ๆ กันไปบุคคลนั้นจะประสบสมบัติและวิบัติพร้อม ๆ กัน เช่น คนคนหนึ่งถูกลี้อตเตอ์รางวัลที่ 1 ซึ่งรถเก๋งที่เกิดอุบัติเหตุชนกันได้รับบาดเจ็บสาหัส รถเสียหายยับเยินตัวเองก็กลายเป็นคนพิการ เป็นต้น

4. กรรมไม่ดำไม่ขาว มีผลไม่ดำไม่ขาว ส่งผลให้ผู้ทำหลุดพ้นจากการเวียนตายเวียนเกิด (นิพพาน) พ้นจากทุกข์ภัยบีบตีทั้งปวงโดยสิ้นเชิง

เดือน คำดี (2534 : 91 - 93) กล่าวถึงการจำแนกกรรมและผลของกรรมเทียบกับสี่ เป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

กรรมจำแนกกรรมและผลของกรรมเทียบกับสี่เป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. กรรมดำมีวิบากดำ หมายถึง อกุศลกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีทางกาย วาจา ใจโดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างความลำบากโดยการเบียดเบียน หรือ ประทุษร้ายต่อชีวิตสัตว์อื่น การกระทำที่เป็นอกุศล เช่น การฆ่าสัตว์ การฆ่าคน การลักทรัพย์ และการประพฤติดินในกาม เป็นต้น เมื่อบุคคลกระทำ อกุศลกรรมหรือกรรมดำ ผลที่ได้รับ คือ ความทุกข์

2. กรรมขาวมีวิบากขาว หมายถึง กุศลกรรมหรือการกระทำที่ดีทางกาย วาจา ใจ ตามหลักกฎแห่งกรรมที่ว่า เหตุอย่างไรมุ่งให้ผลอย่างนั้น เมื่อบุคคลกระทำกุศลกรรม หรือกรรมขาว ผลที่ได้รับคือ ความสุข

3. กรรมทั้งดำทั้งขาวมีวิบากทั้งดำทั้งขาว หมายถึง การปะปนกันของกรรมดีกรรมชั่วผู้กระทำกรรมนี้ ย่อมจะได้รับทั้งผลของกรรมดีและผลของกรรมชั่ว คือ ได้รับทั้งความสุข และความทุกข์ปนเปกันไป

4. กรรมไม่ดำไม่ขาวมีวิบากไม่ดำไม่ขาว หมายถึง การที่บุคคลกระทำกรรมไม่ดำไม่ขาว ก็จะทำให้กรรมดำหรือกรรมขาวหมดอำนาจสิ้นสุดลง ไม่สามารถจะให้ผลได้

การกระทำที่จะถือว่าเป็นกรรมนั้นจะต้องประกอบด้วย เจตนาที่เรียกว่า กรรม ส่วนการกระทำที่ไม่ประกอบด้วยเจตนาไม่ถือว่าเป็นกรรม และการกระทำนั้นไม่มีผลหรือค่าในทางศีลธรรม เพราะฉะนั้นกรรมที่ไร้เจตนาจึงเป็นกรรมที่ไม่ให้ผล ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสถึงเหตุแห่งกรรมไว้ 6 ประเภทอย่าง ซึ่งถือว่าเป็นพลังผลักดันให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ เหตุของกรรมทั้งหกเหล่านี้ อาจแบ่ง

ออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กุศล และอกุศล ในกลุ่มแรกอกุศลมีเหตุ 3 อย่าง คือ โลภ โทสะ และโมหะ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มของกุศลมียุทธเหตุ 3 อย่าง คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ เหตุแห่งกรรมทั้ง 6 นี้ เป็นเหตุแห่งการกระทำกรรมเท่า ๆ กัน แต่วิธีแห่งการกระทำแตกต่างกัน ย่อมแสดงให้เห็นว่า กรรมจะให้ผลหรือไม่ ให้ผล ก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติภายในของผู้กระทำกรรมนั้น ถ้าอกุศลกรรมทั้งสามมีอยู่ในใจของผู้กระทำกรรม กรรมของเขาก็จะเกิดผลบางอย่างตามสมควรแก่เหตุ ของมัน แต่มันก็ไม่เหมือนความสามารถสำหรับบุคคลธรรมดา ผู้มีจิตใจยังมีได้ พ้นจากโลภะ โทสะ และโมหะ ที่จะกระทำกรรมอันจะนำไปสู่ความสูญสิ้นของกรรม ทั้งปวง ไปสู่ความรู้แจ้งแห่งสัจธรรม กรรมเช่นนี้ก็เป็นองมาจากอโลภะ อโทสะ และอโมหะ แต่เนื่องจากโลภะ โทสะ โมหะ ของเขายังมิได้ถูกทำลายให้สิ้นไป การกระทำของเขานั้นก็ยังคงให้ผลบางอย่างแก่เขาอยู่นั่นเอง

การสิ้นกรรม

วคิน อินทสระ (2518 : 43) กล่าวเรื่องกรรมจะหยุดให้ผลไว้ว่า
กรรมจะหยุดให้ผลด้วยเหตุ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. หหมดแรง คือให้ผลจนสมควรแก่เหตุแล้ว เหมือนคนได้รับโทษจำคุก 2 ปี เมื่อถึงกำหนดแล้ว เขาย่อมพ้นจากโทษนั้น นอกจากว่าในระหว่างที่ถูกจองจำอยู่เขาได้ทำความผิดซ้ำอีกตรงข้ามถ้าทำแต่ความดี อาจได้ลดโทษลงเรื่อย ๆ การให้ผลของกรรมก็ทำนองเดียวกันโดยปกติมันจะให้ผลจนหมดแรง นอกจากเวลาที่กำลังให้ผลอยู่นั้น บุคคลผู้นั้นทำชั่วเพิ่มขึ้นก็จะให้ผลรุนแรงมากขึ้น ถ้าเขาทำความดีมากขึ้น ผลชั่วก็จะเพลาลงในขณะที่กรรมดีกำลังให้ผล ถ้าเขาทำดี ผลดีก็มีกำลังมาก
2. กรรมจะหยุดให้ผลเมื่อมีกรรมอื่นมาแทรกแซงเป็นครั้งคราว เพื่อเปิดโอกาสให้กรรมที่มีกำลังแรงกว่าให้ผลก่อน เมื่อกรรมนั้นให้ผลอยู่กรรมอื่น ๆ ก็จะรอดคอย

3. บุคคลผู้ทำกรรมได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ตัดวัฏฏะคือการเวียนว่ายตายเกิดเสียได้มีชีวิตอยู่เป็นชาติสุดท้าย ไม่เกิดในภพใหม่อีก กรรมย่อมหมดโอกาสให้ผลอีกต่อไป จิตของท่านผู้นั้นบริสุทธิ์หมดเชื้อเหมือนเมล็ดพืชที่สิ้นยางเหี่ยวแล้ว ปลูกไม่ขึ้นอีกต่อไปกรรมจะมีโอกาสให้ผลอยู่บ้างก็เฉพาะเวลาที่ท่านยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น นอกจากนั้นบุคคลผู้มีคุณธรรมสูงสุด เพราะได้พัฒนาจิตอย่างดีที่สุดได้ทำลายสาเหตุแห่งการเวียนว่ายตายเกิดหมดสิ้นแล้วย่อมพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดตลอดไป

เตือน คำดี (2534 : 94 - 95) กล่าวถึงการสิ้นกรรมไว้ว่า กรรมที่เกิดจากอกุศลกรรมอันได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ และกรรมที่เกิดจากกุศลกรรมอันได้แก่ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ เหตุของกรรมทั้ง 6 นี้ ก็เป็นเหตุแห่งการกระทำความชั่ว ๆ กัน แต่วิถีแห่งกรรม แตกต่างกันไป กลุ่มแรกเป็นกลุ่มอกุศลกรรม ประกอบด้วยโลภะ โทสะ และโมหะ เป็นเหตุที่ย่อมนำไปสู่การกระทำความชั่วต่อไป หรือทำให้ต้องท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มกุศลกรรมซึ่งประกอบด้วยอโลภะ อโทสะ และอโมหะ เป็นเหตุของกรรมซึ่งไม่ให้เกิดและนำไปสู่ความหมดสิ้นของกรรม หรือการหลุดพ้นจากทุกข์ เหตุทั้งหกเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า กรรมจะให้ผลหรือไม่ให้ผลขึ้นอยู่กับคุณสมบัติภายในของผู้กระทำความกรรมนั้น

สรุปโดยใจความแล้ว จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎแห่งกรรม ไว้ดังนี้
กรรมในที่นี้หมายถึง การกระทำที่เกิดจากเจตนา โดยแสดงพฤติกรรมออกมา ทั้งตั้งใจทำ (กายกรรม) ตั้งใจพูด (วจีกรรม) และตั้งใจคิด (มโนกรรม)
กฎแห่งกรรม เป็นกรรมที่กระทำไปด้วยเจตนาในฐานะเป็นกฎแห่งเหตุและผล ทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียนโดยพิจารณาถึงเหตุแห่งกรรมแยกได้ดังนี้ คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ นี่เป็นต้นเหตุของกุศลกรรม กรรมประเภทนี้มักจะนำไปในทางที่ทำให้กรรมสิ้นสุดลง ส่วนโลภะ โทสะ และโมหะ ก็เป็นต้นเหตุของกุศลกรรม มักจะทำให้กรรมเจริญงอกงามต่อไป

ประเภทของกรรมในที่นี้จะสรุปได้ดังนี้

1. จำแนกตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ คือ อกุศลกรรม และกุศลกรรม
2. จำแนกตามทวารหรือทางที่ทำความกรรม หรือทางแสดงออกของกรรม

คือ กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม

3. จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผลคือ กรรมดำมีวิบากดำ กรรมขาวมีวิบากขาว กรรมทั้งดำทั้งขาวมีวิบากทั้งดำทั้งขาว และกรรมไม่ดำไม่ขาวมีวิบากไม่ดำไม่ขาว

ผลของกรรม คือ สิ่งที่ได้กระทำไปโดยเจตนา ทั้งทางกรรมดีและกรรมชั่ว ซึ่งจะได้ผลสนองตามนั้น ไม่ว่าชาติภพนี้หรือข้ามภพข้ามชาติซึ่งนำไปสู่การสิ้นกรรม ที่ทำให้หลุดพ้นจากผลที่ได้รับจากการกระทำ

การสิ้นกรรม คือ การหลุดพ้นจากสิ่งที่เป็นกิเลส ตัณหา และความทะยานอยากทั้งปวง ที่เกิดจากการกระทำแล้วได้รับผลตอบสนอง

2. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

ในด้านงานวิจัยนั้นพบว่า มีผู้ศึกษาเรื่องกรรมไว้ดังนี้

ปรีชา คุณวุฒิ (2521 : 89 - 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พุทธปรัชญาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดีตอบสนอง และผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบสนอง กฎแห่งกรรมนี้มีได้จำกัดบุคคลว่านับถือศาสนาอะไร บุคคลทุกชาติทุกศาสนาเมื่อทำความกรรมดี เขาย่อมได้รับผลดีตอบสนองและตรงกันข้าม เขาทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลแห่งการกระทำชั่วตอบสนองอย่างแน่นอนเช่นเดียวกัน หลักเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาจึงแตกต่างจากศาสนาฮินดู ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ในแง่ที่ว่าพระพุทธศาสนาถือว่าผลของกรรมย่อมเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง ไม่ใช่โดยการแทรกแซงของพระผู้เป็นเจ้าพระองค์ใดเลยทั้งสิ้น กฎแห่งกรรมเป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในพระพุทธศาสนาเพราะบุคคลทั้งหลายมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความเชื่อในเรื่องกฎ

แห่งกรรมนั้นมีความสมเหตุ สมผล ที่พอจะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ได้ด้วยโลกียปัญญาธรรมดา ๆ ส่วนกฎแห่งการเกิดใหม่ไม่ถือว่าเป็นหลักที่สำคัญอีกหลักหนึ่งก็ไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลไม่ได้สนใจมากนัก การไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งการเกิดใหม่ไม่ถือว่าเป็นอันตราย แต่การไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นอันตรายเพราะกฎแห่งกรรมเป็นกฎแห่งศีลธรรมซึ่งมี 2 ประการ คือ ความละเอียดต่อการกระทำ ความชั่ว (หิริ) และความกลัวต่อผลของการกระทำชั่ว (โอตตปปะ)

พระพุทธเจ้าจึงมีข้อควรระวังไว้สำหรับผู้ไม่เชื่อเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ว่า ถ้าปรโลกมีจริง ผลวิบากของกรรมที่ทำได้ทำไว้ชั่วมีจริง ถ้าปรโลกไม่มี ผลวิบากของกรรมที่ทำได้ทำไว้ชั่วไม่มี ถ้าเมื่อคนทำความชั่วก็เป็นอันทำชั่ว เราไม่ได้คิดการชั่วร้ายต่อใคร ๆ ที่ไหน ทุกข์จักมาถูกต้อง ถ้าเมื่อคนทำความชั่วก็ไม่ชั่วว่าเป็นอันทำชั่ว ในกรณีนี้เราก็มองเห็นตนเป็นผู้วิรุทธิ์ทั้ง 2 ด้าน

วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์ (2522 - 13) ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เรื่องสั้นของแพรว เยื่อไม้ ได้กล่าวถึง สมเกียรติ วันทะนะว่า ศิษยวรรณกรรมชุดกฎแห่งกรรมของ ท. เลียงพิบูลย์ จำนวน 150 เรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบความคิดเรื่องกฎแห่งกรรมตามแนวของ ท. เลียงพิบูลย์ กับกฎแห่งกรรมตามแนวพุทธธรรม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เรื่องสั้นชุดกฎแห่งของ ท. เลียงพิบูลย์เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้านซึ่งหมายถึง พระพุทธศาสนาตามที่ประชาชนในประเทศนั้น ๆ ถือว่าเป็นพระพุทธศาสนา แม้จะไม่ตรงกับหลักคำสอนและอุดมการณ์ตามที่จารึกไว้ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ก็ตาม และใช้งานเขียนบางชิ้นของพุทธทาสภิกขุและพระราชมุนี เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาแบบคัมภีร์ หรือที่ผู้ศึกษาเรียกว่า พุทธธรรมจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎแห่งกรรมตามแนวของ ท. เลียงพิบูลย์ กับกฎแห่งกรรมตามแนวพุทธธรรมในบางประเด็นนั้น เขาสรุปผลว่ากฎแห่งกรรมตามแนวทั้งสองดังกล่าวนี้ มีโครงสร้างตลอดจนเนื้อหาสาระแตกต่างกันมาก ไม่ว่าจะเป็นความคิดเกี่ยวกับเรื่องอัตตา หรือ โสล (soul) ความคิดเกี่ยวกับการส่งผลข้ามภพข้ามชาติของกรรมและ

ความคิดเกี่ยวกับเรื่องผลของกรรม

รุ่งทิพย์ กิจทำ (2522 : 118) ได้กล่าวถึงหลักกรรมจากการที่ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบหลักกรรมในพุทธปรัชญากับปรัชญาเซน สรุปได้ว่าการพิจารณาถึงคุณค่าของความเชื่อในหลักกรรม อันเกี่ยวเนื่องไปถึงการเกิดใหม่ของระบบปรัชญาทั้งสอง ซึ่งแม้ว่าจะมีหลักการรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน แต่ในหลักใหญ่ ๆ และในจุดหมายสุดท้ายแล้วก็มีความหมายเหมือนกัน ได้แก่

1. ความเชื่อในหลักกรรมทำให้บุคคลมีเหตุผล เข้าใจสภาวะที่แท้จริงของการกระทำและผลของการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย

2. ความเชื่อในหลักกรรม เป็นหลักที่ช่วยแนะแนวทางต่อการจะปฏิบัติตนเพื่อบรรลุลหุตพันธุ์ และจะสำเร็จได้ โดยการลงมือปฏิบัติด้วยความเพียรพยายามและใช้ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลัก ไม่มีวโรกฤษ โศคชะตา หรือหวังผลจากการบูชา เช่นสรวงต่อปัจจัยภายนอก

สรุปผลจากการศึกษางานวิจัยพบว่า กรรมนั้นจะส่งผลให้แก่ผู้กระทำได้ 2 แนวทาง คือ ผู้ที่กระทำความดีย่อมได้รับผลดีตอบสนอง ผู้ที่กระทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบสนองในชาติภพนี้หรือส่งผลข้ามภพข้ามชาติของกรรม กฎแห่งกรรม เป็นกฎแห่งเหตุและผล คือ กระทำอย่างไรก็ได้รับผลอย่างนั้นเป็นการตอบสนองทั้งทางดี และไม่ดี การเกิดใหม่จึงมีส่วนช่วยให้กฎแห่งกรรมมีผลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวไว้เป็นแนวทาง 2 ทาง คือ ทางแห่งเทพ หรือทางแสงสว่าง อีกทางหนึ่ง คือ การหลุดพ้น หรือบรรลุนิพพาน กรรมมีอิทธิพลต่อมนุษย์ กิเลส ตัณหาเป็นบ่อเกิดแห่งกรรมและวิบาก การทำดีย่อมได้ดีและการทำชั่วย่อมได้ชั่วจะแตกต่างกันก็ตรงที่วิบากคือวิบากที่เกิดขึ้นโดยตรงกับผู้กระทำความชั่ว กรรมนั้นจะย้อนกลับมาตอบสนอง การเชื่อในเรื่องหลักกรรมทำให้บุคคลมีเหตุผล เข้าใจสภาวะที่แท้จริงของการกระทำและผลของการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ความเชื่อในเรื่องหลักกรรมจึงเป็นหลักที่ช่วยแนะแนวทางต่อการปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุลหุตพันธุ์ โดยใช้ความเพียรพยายาม และใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นหลัก

BF
1045
.K37
73341

6 ส.ค. 2540
4040343

นรงค์ วงษ์อุดม (2526 : 141 - 143) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา
เชิงวิจารณ์ความคิดเรื่องกรรมในปรัชญาอินเดียสายอัสติกะ ผลจากการศึกษา
สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องกรรมในปรัชญาอินเดียสายอัสติกะมีความสำคัญต่อแนวคิด
ในปรัชญาสายอื่น ๆ ของอินเดียเป็นอย่างมากเพราะแนวความคิดในปรัชญาสาย
อัสติกะนั้น นับเป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างจะมีต้นกำเนิดมาก่อนปรัชญาสายอื่น ๆ
ของปรัชญาอินเดีย และเป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดเรื่องกรรมอันทำให้เกิดการพัฒนา
แนวความคิดนี้ต่อมา ในปรัชญาอินเดียสายอัสติกะมีแนวความคิดว่ากฎแห่งกรรม
เป็นกฎแห่งเหตุและผลหรือกฎแห่งสากลจักรวาลและในลักษณะที่เป็นกฎแห่งศีลธรรม
คือ มนุษย์เรานั้นทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับการ
ติดข้องนั้น มีแนวความคิดเหมือนกันว่าสาเหตุแห่งการติดข้องเวียนว่ายตาย
เกิดในสังสารวัฏนั้นคือ อวิชชา หรือ อวิชชา ส่วนแนวเกี่ยวกับการเกิดใหม่นั้นมี
แนวความคิดว่าผลกรรมที่ได้กระทำไว้จะส่งผลให้ไปเกิดใหม่ในชาติต่อไปหรือภพ
ต่อไป ถ้าผลของกรรมกระทำไว้ดีก็จะได้ไปเกิดในที่ดี ในตระกูลสูง ถ้าผลของ
กรรมกระทำไว้ไม่ดีก็จะได้ไปเกิดใหม่ในที่ไม่ดี ในตระกูลไม่ดี การเกิดใหม่
จึงมีส่วนช่วยให้กฎแห่งกรรมมีผลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะถ้าไม่มีการเกิดใหม่แล้วจะ
ทำให้แนวความคิดเรื่องกฎแห่งกรรมต้องพังทลาย ผลของกรรมนั้นไม่สูญหายยังคง
ติดตามตลอด สำหรับชีวิตนั้นปรัชญาอินเดียสายอัสติกะถือว่าเป็นสิ่งนิรันดร์เที่ยงแท้
ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนร่างกายเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แตกดับได้ส่วนทางแห่งการไปเกิด
ใหม่ของชีวิตมันกล่าวไว้เป็นแนวทางใหญ่ ๆ ได้ 2 ทาง คือ ทางแห่งเทพหรือทาง
สว่าง ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับการหลุดพ้นหรือบรรลุนิพพานนั้นปรัชญามีแนวความคิด
ที่คล้ายคลึงกันว่า ความหลุดพ้นนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และสามารถบรรลुถึงได้ ถ้า
ปฏิบัติอย่างเข้มงวด อวิชชาเป็นสาเหตุแห่งความติดข้องและการเวียนว่ายตายเกิด
ในวัฏสงสาร ส่วนอวิชชาหรืออวิชชา เป็นสิ่งที่ทำให้หลุดพ้นจากการติดข้องและ
เวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นปรัชญาอินเดียสายอัสติกะส่วนใหญ่ จึงมุ่งการบรรลุนิพพาน
หรือความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงเป็นจุดหมายปลายทาง และเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิต

มันสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อัลภา อัลภาชน์ (2530 : 138 - 141) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธปรัชญาเรื่องกรรมในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน สรุปได้ว่า อิทธิพลของ พระพุทธศาสนามีผลต่องานเขียนนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน มี 5 เรื่อง คือ บาปสลาย เรือมนุษย์ น้ำเซาะทราย เมียหลวง และถนนสายเสน่หาพบว่าพุทธปรัชญาเรื่องกรรมสามารถใช้อธิบายเรื่องสภาพความเป็นอยู่ และความแตกต่างกันของชีวิตคนเราได้เป็นอย่างดี กรรมเป็นหลักกรรมที่สืบเนื่องมาจากปัจจุสมุปบาท กฤษณา อโศกสิน มีความเชื่อฝังใจเรื่องกรรมเป็นอย่างมาก เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ในลักษณะที่ว่า การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีความเชื่อในเรื่องกรรมเก่า เห็นว่ากรรมเก่ามีอิทธิพลต่อมนุษย์ แต่เน้นความสำคัญของกรรมปัจจุบันมากกว่านั้นก็คือกรรมปัจจุบันมีอิทธิพลเหนือกรรมเก่าอย่างสิ้นเชิง กฤษณา อโศกสิน สรุปว่า เชื่อว่ากิเลสตัณหาเป็นบ่อเกิดแห่งกรรมและวิบาก และนวนิยายทั้ง 5 เรื่องมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมไปในทางแนวเดียวกัน เชื่อว่าการทำดีย่อมได้ดี และการทำชั่วย่อมได้ชั่ว จะแตกต่างกันก็ตรงที่วิบาก คือ วิบากที่เกิดขึ้นโดยตรงกับผู้กระทำความกรรม และวิบากซึ่งเกิดขึ้นกับตัวละครอื่นที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครผู้ซึ่งกระทำความกรรมนั้น กฤษณา อโศกสิน มักจะดำเนินเรื่องให้ตัวละครได้รับวิบากกรรมทางอ้อมมากกว่าทางตรง

พรพิมล สาริการินทร์ (2535 : 150) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมจากการที่ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ของเรื่องสั้นร่างวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมปรากฏในงานของวาณิช จรุงกิจอนันต์ จำนวน 1 เรื่อง คือ เรื่อง กา และของอัณัฐัน จำนวน 2 เรื่องคือเรื่อง เพื่อนร่วมทาง และ สมรภูมิ เสนอแนวความคิดที่สอดคล้องกันในแง่ที่ว่าผู้ใดทำความผิดไว้ กรรมนั้นจะย้อนกลับมาตอบสนองแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดล่วงรู้ก็ตาม

จากเอกสารและการวิจัยของผู้รู้ที่กล่าวมาข้างต้น มีแนวความคิดที่แตก